

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

Список використаної літератури

1. Буняк Н. А., Черчик Л. М., Милько І. П. Самоменеджмент. Луцьк: Вол. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2023. 7 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22979/3/samomengment.pdf> (дата звернення: 17.10.2025).
2. Zosym Maxym. Матриця Ейзенхауера (The Eisenhower Matrix). URL: <https://www.maxzosim.com/eisenhower-matrix/>. (дата звернення: 20.10.2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Храпенко Олена Олегівна*

Ігнатенко А. А.

студентка 1-го курсу магістратури факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОНЛАЙН-МЕХАНІЗМИ АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ (ODR) В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ

Розвиток цифрової економіки, електронної комерції та зростання кількості транскордонних угод вимагають від правової системи України нових, більш гнучких та ефективних інструментів вирішення конфліктів. У цьому контексті Онлайн-вирішення спорів (ODR) постає не просто, як технологічна інновація, а як необхідна умова забезпечення доступу до правосуддя у цифрову епоху.

ODR — це використання інформаційно-комунікаційних технологій (відеоконференцз'язок, спеціалізовані онлайн-платформи, захищені месенджери) для повного або часткового врегулювання спору без фізичної присутності сторін, що доповнює традиційні форми Альтернативного врегулювання спорів (ADR).

Як зазначає Н. Ю. Голубева: «Онлайн вирішення спорів є сучасним та ефективним механізмом, що має суттєві переваги над традиційними процедурами, зокрема, швидкість, доступність та мінімізація витрат, що є особливо актуальним в умовах цифрової трансформації та розвитку електронної комерції в Україні» [1].

Сучасна українська правова система вже містить окремі елементи, які закладають основу для розвитку ODR, проте, спеціалізоване законодавство, щодо Онлайн-вирішення спорів (ODR) наразі відсутнє.

Основна база для позасудового врегулювання — це Закон України «Про медіацію» [2], який регулює добровільну, конфіденційну та структуровану процедуру. Хоча Закон прямо не згадує термін «онлайн-медіація», він не забороняє використання електронних засобів зв'язку для її проведення, що дозволяє активно використовувати ODR-інструменти. Аналогічно, Закони України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [3] та «Про третейські суди» [4] дозволяють арбітражним інституціям проводити слухання дистанційно, відповідно до їхніх регламентів.

Використання цифрових технологій вже увійшло і в практику судів, про що свідчать, зокрема, закріплені в Законі України «Про судові устрій і статус суддів» (ст. 15–1) [5] норми про використання єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

Крім того, процесуальне законодавство забезпечує технічну готовність системи через Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, яка передбачає подання документів в електронній формі та участь у судових засіданнях у режимі відеоконференції. Ці норми підтверджують юридичну допустимість та технічну можливість дистанційного вирішення правових питань, хоч і належать до судочинства.

Переваги Онлайн-вирішення спорів стають особливо вагомими в сучасних реаліях, позначених глобалізацією та посиленою соціальною мобільністю. Завдяки цифровій природі, ODR насамперед забезпечує безпрецедентну доступність та швидкість. Ця технологічна перевага усуває географічні бар'єри, дозволяючи сторонам брати участь у процедурах врегулювання незалежно від їхнього фізичного місцезнаходження.

Як наслідок, процедура значно скорочує часові та фінансові витрати, пов'язані з логістикою. Саме тому ODR є найбільш економічно доцільним та ефективним інструментом для нескладних справ або спорів із мінімальною сумою вимог, де вартість традиційного судового процесу, часто може перевищувати саму суму позовних вимог. Це робить ODR по-справжньому вигідною альтернативою для громадян та малого бізнесу.

На думку Р. О. Стефанчук, ключовим викликом для повноцінного функціонування онлайн-механізмів врегулювання спорів в Україні є забезпечення ідентифікації сторін та кібербезпека платформ. Без створення національної системи електронної ідентифікації, яка визнається судами, ODR ризикує залишитися лише додатковим, а не повноцінним інструментом доступу до правосуддя [6].

Натомість Харитонова О. І. вважає, що «у контексті розвитку цифрової економіки та зростання обсягів електронної комерції, ODR-платформи набувають першочергового значення, як інструмент захисту прав споживачів. Це дозволяє вирішувати транскордон-

ні спори швидко та з мінімальними витратами, що є критично важливим для інтеграції України у європейський цифровий ринок» [7].

Розробка та прийняття спеціального законодавства є ключовим кроком для інституціоналізації та переходу від фрагментарних рішень до повноцінної системи Онлайн вирішення спорів. Таке законодавство має на меті створити міцну правову основу для функціонування ODR, надаючи процесам, що відбуваються онлайн, юридичної сили та обов'язковості виконання рішень. Це забезпечить довіру до системи та її легітимність серед користувачів та традиційних судових органів.

Спеціальне законодавство повинно чітко визначити сферу застосування ODR, права та обов'язки сторін, процедурні гарантії (зокрема, щодо конфіденційності, доступу та справедливості), а також стандарти для платформ ODR та нейтральних третіх сторін (медіаторів, арбітрів). Воно має врегулювати питання компетенції, визнання та виконання електронних рішень, інтегруючи систему ODR у загальний механізм правосуддя. Це допоможе подолати правову невизначеність і забезпечить системний підхід до вирішення спорів в цифрову епоху.

Без чіткого законодавчого врегулювання питань виконання рішень, ухвалених в рамках ODR-процедур, в Україні, система залишатиметься в стані правової нестійкості. Гарантія обов'язковості та визнання таких електронних рішень традиційними судовими органами є фундаментальною умовою для формування довіри суспільства та бізнесу до онлайн-механізмів [8].

Як висновок, варто зазначити, що онлайн-механізми альтернативного врегулювання спорів (ODR) є неминучою та стратегічно важливою складовою розвитку української правової системи в умовах цифрової трансформації та інтеграції у європейський цифровий ринок. Впровадження ODR в Україні має високий потенціал для вирішення низки критичних проблем, зокрема зниження навантаження на судову систему, забезпечення швидкого та доступного правосуддя, а також підвищення довіри до електронного бізнесу.

Проте, для того, щоб ODR стало справжньою, надійною системою, а не лише кількома окремими проектами, необхідно подолати перешкоди, пов'язані з законодавством, організацією та технікою.

Ключовим кроком є саме, розробка та прийняття спеціального законодавства, яке чітко визначить сферу застосування ODR та встановить процедурні гарантії, а головне — забезпечить юридичну силу, визнання та обов'язковість виконання рішень, прийнятих онлайн.

Критично важливим є розробка надійних та безпечних ODR-платформ із використанням сучасних технологій, а також створення механізмів ідентифікації сторін та забезпечення неупередженості посередників.

Таку ж думку висловлює Хаустова М. Г. зазначаючи, що «прийняття спеціального закону про ODR має бути спрямоване не лише на легалізацію технологій, а й на встановлення жорстких процедурних стандартів. Особлива увага має приділятися питанням конфіденційності даних, неупередженості алгоритмів та кваліфікації нейтральних посередників. Тільки це забезпечить справедливість і легітимність ODR-процесів, відповідно до принципів верховенства права» [9].

Таким чином, перспективи розвитку ODR в Україні є позитивними, але їхня реалізація прямо залежить від політичної волі та здатності держави створити міцну правову основу, яка гарантує легітимність, ефективність та довіру до онлайн-механізмів врегулювання спорів у цифрову епоху.

Список використаної літератури

1. Голубева Н. Ю., Онлайн вирішення спорів (ODR): переваги та недоліки. *Альтернативні способи вирішення цивільних спорів: матеріали круглого столу* (Одеса, 29 березня 2021 р.) / за заг. ред. д. ю. н., професора Н. Ю. Голубевої, Одеса: Фенікс, 2021, ст. 5–9.
2. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*, 2022, № 7, ст. 51.
3. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 р. № 4002-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1994, № 25, ст. 198.
4. Про третейські суди: Закон України від 11.05.2004 р. № 1701-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2004, № 35, ст. 412.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2016, № 31, ст. 545.
6. Стефанчук Р. О., Проблеми розвитку електронного судочинства в Україні. *Право України*. 2019. № 10. С. 44–61.
7. Харитоновна О. І., Правові засади електронного урядування та електронної демократії в Україні, Одеса: Юридична література, 2020, ст. 450.
8. Кройтор В. А., Проблеми примусового виконання рішень, прийнятих за допомогою альтернативних способів врегулювання спорів. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 132–136.
9. Хаустова М. Г., Забезпечення прав учасників цивільного процесу в умовах електронного судочинства. Монографія, Київ, Юрінком Інтер, 2021, ст. 360.

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Свида Олексій Георгійович*